

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของ ประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ในส่วนของประเทศไทยได้ ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คน ไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศ ที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับ การเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 14 นโยบาย เพื่อให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เร่งรัด ติดตาม การดำเนินงานตามนโยบาย ของหน่วย ซึ่งการตรวจราชการเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการบริหารราชการแผ่นดินที่จะทำให้การ ปฏิบัติราชการหรือการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแผนการบริหาร ราชการแผ่นดินและนโยบายของรัฐบาล สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรค และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ บัญญัติว่าการบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ ประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ โดยประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยมีสำนักงานศึกษาธิการภาค มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนการตรวจราชการและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของ กระทรวงศึกษาธิการ ในพื้นที่รับผิดชอบและประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่ง หน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ข้อ 2.5 และ 4.5 เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการตรวจราชการและการติดตามประเมินผล ของสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด แต่จากการดำเนินงานสนับสนุนการตรวจ ราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับภาค ยังพบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น ข้อมูล สารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ปัจจุบัน หน่วยรับตรวจและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการตรวจราชการมีความรู้ความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับงานสนับสนุนการตรวจราชการ หน่วยงานในพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือตรวจราชการและติดตามประเมินผล การจัดทำเครื่องมือการตรวจราชการขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คำถามไม่มีความเที่ยง ผู้ตอบคำถามตอบคำถามได้ไม่ตรงประเด็นการประสานงานกำหนดการลงพื้นที่กระชั้นชิด ระยะเวลาในการลงพื้นที่เพื่อตรวจราชการฯ ค่อนข้างน้อย รอบการตรวจราชการไม่สอดคล้องกับเวลาเปิด-ปิดภาคเรียน รูปแบบการเขียนรายงานผลการตรวจราชการฯ ไม่เป็นเอกภาพ และหน่วยรับตรวจจัดส่งรายงานล่าช้า

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ดังนี้

1. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล
  - 1.1 ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 1 คน ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา จำนวน 5 คน และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในหน่วยงานการศึกษา จำนวน 14 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 20 คน
  - 1.2 ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก รวมจำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก รวมจำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 10 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - 2.1 การรับนโยบายการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 14 นโยบาย
  - 2.2 การประสานแผนการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กับหน่วยรับตรวจในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 17

2.3 การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีความครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

2.4 การประสานกำหนดการตรวจราชการ เพื่อเตรียมการรับการตรวจราชการ เช่น กำหนดวัน เวลา สถานที่ และเอกสารรายงานตามนโยบายการตรวจราชการ

2.5 การลงพื้นที่ตรวจราชการร่วมกับตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตามกำหนดการ ที่กำหนด

2.6 การจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตามนโยบายการตรวจราชการ ระดับภาค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

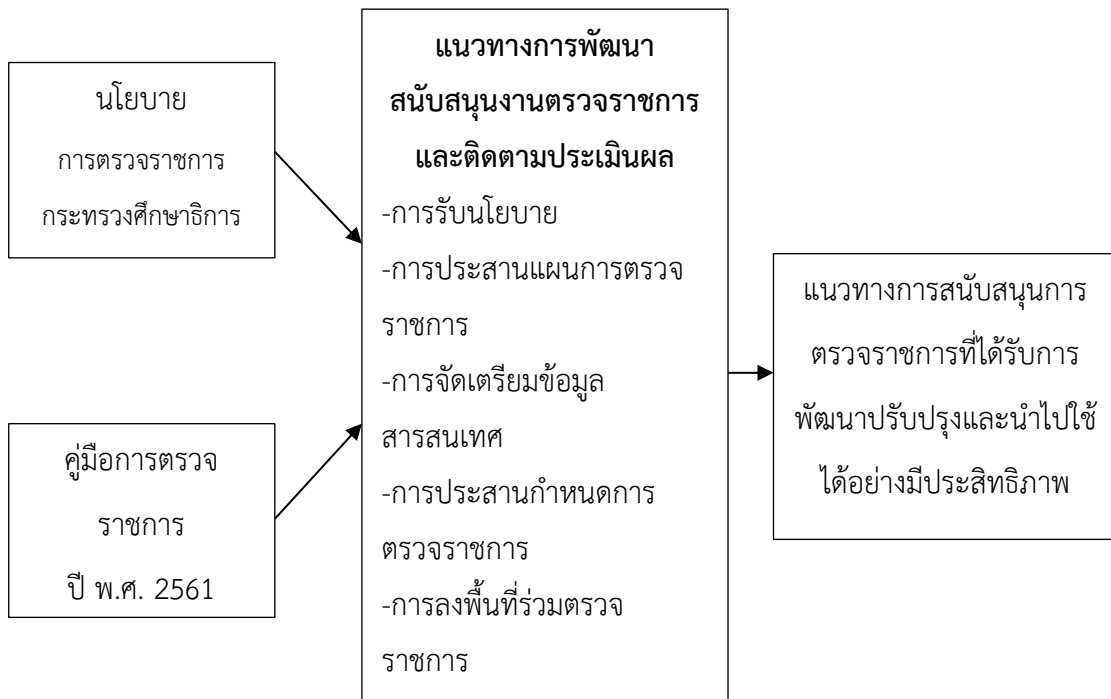
ประโยชน์ของการวิจัย

4.1 มีแนวทางพัฒนางานสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบในวิจัย แนวทางพัฒนางานสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ดังนี้

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 กรณีศึกษามีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดหลักการทฤษฎีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ
2. แผนปฏิบัติการตรวจราชการประจำปีของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
3. คู่มือสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบกฎหมายนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2526 มาตรา 6 ได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังนี้ 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอรวมทั้งมาตรา 9 ได้กำหนดสรุปได้ว่าการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ส่วนราชการปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใดส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้า 2) การกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการตาม (1) ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอนระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอนเป้าหมายของภารกิจผลสัมฤทธิ์ของภารกิจและตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ 3) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้นซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ก.พ.ร.กำหนด4) ในกรณีที่มีการปฏิบัติภารกิจหรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้นหรือเปลี่ยนแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2546 มาตรา 20 กำหนดให้มีผู้ตรวจราชการของกระทรวงเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจราชการศึกษาวิเคราะห์วิจัยติดตามและประเมินผลระดับนโยบายเพื่อนำเสนอให้คำปรึกษาและแนะนำและเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการพ.ศ. 2548 ข้อ 8 บัญญัติไว้ว่าการตรวจราชการให้ดำเนินการตามแผนการตรวจราชการประจำปีหรือตามที่ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชานายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีให้จัดทำแผนการตรวจราชการตามรอบปีงบประมาณโดยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐและผู้ตรวจราชการร่วมกันจัดทำให้แล้วเสร็จภายในเดือนตุลาคมของปีงบประมาณนั้นและข้อ 12 เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการตรวจราชการตามข้อ 7 ให้ผู้ตรวจราชการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับการตรวจปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับประกาศมติของคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งของนายกรัฐมนตรี

(2) สั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับการตรวจปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติในเรื่องใดๆในระหว่างการตรวจราชการไว้ก่อนหากเห็นว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือประโยชน์ของประชาชนอย่างร้ายแรงและเมื่อได้สั่งการดังกล่าวแล้วให้รายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบหรือพิจารณาโดยด่วน

(3) สั่งให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐชี้แจงให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อประกอบการพิจารณา 21 | หน้าคู่มือสนับสนุนการตรวจราชการการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2561

(4) สอบข้อเท็จจริงสืบสวนสอบสวนหรือสดับรับฟังเหตุการณ์เมื่อได้รับการร้องเรียนหรือมีเหตุอันสมควรโดยประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานตรวจสอบอื่นๆเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(5) ประเมินผลการปฏิบัติราชการของผู้รับการตรวจและรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

(6) เรียกประชุมเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อชี้แจงแนะนำหรือปรึกษาหารือร่วมกัน

4. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560 ข้อ 8 การตรวจราชการการติดตามประเมินผลและนิเทศการศึกษาระดับกระทรวงเป็นการตรวจราชการศึกษาวิเคราะห์วิจัยติดตามและประเมินผลระดับนโยบายเพื่อนิเทศให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อการปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้สอดส่องดูแลแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการและปลัดกระทรวงศึกษาธิการการตรวจราชการจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสาระการ บริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคลที่สามารถ ดำเนินกิจการได้โดยอิสระพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเองมีความคล่องตัวมีเสรีภาพทาง วิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น

5. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของ กระทรวงศึกษาธิการ(ข้อ 5 (4)) ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาคมีอำนาจหน้าที่สนับสนุนการตรวจราชการการ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ รับผิดชอบ (ข้อ 11 (3)) ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่สั่งการกำกับดูแลเร่งรัดติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและข้อ 8 (6) ให้กศจ. มีอำนาจหน้าที่กำกับเร่งรัดติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

6. ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงาน ศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการภาค ข้อ 2(2.5) ข้อ (1) วาง แผนการจัดระบบการประสานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ(2)

กำกับดูแลเร่งรัดติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ (3) กำกับดูแลเร่งรัดติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ (4) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของ กระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ (5) จัดระบบประสานสนับสนุนช่วยเหลือและการรายงานเหตุภัยพิบัติ และภาวะวิกฤติ ทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ (6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มนิเทศติดตาม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดข้อ 4(4.5)

(1) ประสานและสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (2) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตรวจราชการจัดทำแผนรองรับการตรวจราชการและดำเนินการ เกี่ยวกับการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ในการตรวจราชการติดตามและประเมินผล ตามนโยบายและแผนการตรวจราชการของกระทรวง

7. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560

ข้อ 5 (4) ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลติดตามและประเมินผลสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

8. โครงสร้างระบบการตรวจราชการการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ

จากการวิเคราะห์ที่สังเคราะห์ระเบียบกฎหมายได้แก่คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 19/2560 ลงวันที่ 3 เมษายนพ.ศ. 2560 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการพ.ศ. 2548

ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการลงวันที่ 12 มิถุนายนพ.ศ. 2560 คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่สป 164/2560 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่องนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2561 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจติดตามประเมินผลและ นิเทศการศึกษาพ.ศ. 2560 แสดงโครงสร้างระบบการตรวจราชการการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการ จัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการดังนี้

ประเภทการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ

การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การตรวจราชการกรณีปกติ การตรวจราชการแบบบูรณาการ และการตรวจราชการ กรณีพิเศษ โดยการตรวจราชการแต่ละประเภทมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. การตรวจราชการกรณีปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นการตรวจติดตามในเรื่องที่เป็น นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามยุทธศาสตร์กระทรวง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนงาน/โครงการสำคัญรวมทั้งการตรวจราชการเชิงรุกในเรื่องที่เป็นปัญหาการศึกษาในพื้นที่เฉพาะเขตตรวจ

ราชการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่ หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชน จำนวน 15 นโยบาย ดังนี้

- 1) การยกระดับคุณภาพการศึกษา
- 2) การจัดการศึกษาปฐมวัย
- 3) การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
- 4) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
- 5) การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ
- 6) การพัฒนากำลังคนตามความต้องการของสถานประกอบการภายในประเทศ
- 7) การยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน (ICU)
- 8) การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก
- 9) การอ่านออกเขียนได้
- 10) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา
- 11) การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาในระดับภูมิภาค
- 12) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 13) การยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ
- 14) การพัฒนาครูทั้งระบบ
- 15) การพัฒนาผู้เรียนและเยาวชนผ่านกระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด

การตรวจราชการแบบบูรณาการ เป็นการตรวจราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการแบบบูรณาการเป็นกระบวนการติดตาม และประเมินผลเพื่อผลักดันให้เกิดการฉันทกกำลังทั้งในด้านประสิทธิภาพประสิทธิผลประสิทธิภาพคุณภาพการบริการและขีดสมรรถนะระหว่างส่วนราชการไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามประเด็นนโยบายตามประเด็นยุทธศาสตร์ในทุกพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำหรับการตรวจราชการแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักนายกรัฐมนตรีกำลังดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ ประเด็นนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อประกาศให้กระทรวงและส่วนราชการต่างๆ นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการตรวจราชการแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ต่อไป

การตรวจกรณีพิเศษ เป็นการตรวจราชการนอกเหนือจากการตรวจราชการกรณีปกติ ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในแผนการตรวจราชการประจำปี ได้แก่ นโยบายสำคัญเร่งด่วน และการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา เป็นกรณีไปเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อนโยบายของรัฐบาลและมีความเสี่ยงสูงตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของหน่วยงานการศึกษาอันเนื่องมาจากการเกิดภัยพิบัติการร้องทุกข์ ร้องเรียน เป็นต้น

กระบวนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ

1 การจัดทำแผนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

1) สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำคัญ และพิจารณาความเชื่อมโยงภารกิจขององค์กรตามระเบียบกฎหมายกำหนด ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 และประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2) จัดทำร่างประเด็นนโยบายการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และเอกสารแผนการตรวจราชการฯ

3) ฝ่ายเลขานุการนำเสนอร่างประเด็นนโยบายการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และเอกสารแผนการตรวจราชการฯ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

4) ยกร่างและพัฒนาเครื่องมือหรือแบบรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฯ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการติดตามตรวจสอบ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

5) จัดทำแผน และคู่มือสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

6) ประชุมชี้แจง ประสานแผนการตรวจราชการฯ และกรอบแนวทางการตรวจราชการฯ ตามคู่มือสนับสนุนการตรวจราชการฯ แก่ส่วนราชการระดับกระทรวง ระดับภาค และระดับจังหวัด และส่วนราชการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

รอบการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการใน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การตรวจราชการตามรอบปกติ 2 รอบ/ปี

รอบที่ 1 (ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560) ระหว่างเดือน ตุลาคม 2560 - มีนาคม 2561

รอบที่ 2 (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561) ระหว่างเดือน เมษายน - กันยายน 2561

การลงพื้นที่ตรวจราชการของผู้ตรวจราชการของกระทรวงโดยมีสำนักงานศึกษาธิการภาคเป็นหน่วยสนับสนุนและประสานการตรวจราชการระดับภาค และมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วย

สนับสนุนและประสานการตรวจราชการระดับจังหวัด โดยมีสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและมีผู้ช่วยผู้ตรวจราชการเป็นผู้สนับสนุนและประสานการตรวจราชการระดับกระทรวง

รูปแบบที่ 2 การตรวจราชการแบบบูรณาการ

รอบที่ 1 ระหว่างเดือน ตุลาคม 2560 - มีนาคม 2561

รอบที่ 2 ระหว่างเดือน เมษายน - กันยายน 2561

การตรวจราชการแบบบูรณาการ เป็นการตรวจราชการบูรณาการร่วมกับผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวงอื่น ตามแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการของสำนักนายกรัฐมนตรีโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล และผู้ช่วยผู้ตรวจราชการกระทรวง ทำหน้าที่ประสานแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการร่วมสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบที่ 3 การตรวจราชการแบบกรณีพิเศษ

เป็นการตรวจราชการนอกเหนือจากการตรวจราชการกรณีปกติ ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในแผนการตรวจราชการประจำปี ได้แก่ นโยบายสำคัญเร่งด่วนและการมอบหมายของผู้บังคับบัญชาเป็นกรณีไป เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่มีผลกระทบต่อนโยบายของรัฐบาลและมีความเสี่ยงสูงตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของหน่วยงานการศึกษาอันเนื่องมาจากการเกิดภัยพิบัติ การร้องทุกข์ ร้องเรียน เป็นต้นโดยอาจดำเนินการร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตามแนวทางที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560 กำหนด

กระบวนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับภาค

1. สำนักศึกษาธิการภาคประสานแผนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และจัดทำปฏิทินการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2. แต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ

กระบวนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับจังหวัด

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประชุมชี้แจง ประสานแผนการตรวจราชการ และติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนราชการในสังกัด

2. ศึกษาวิเคราะห์ ลงพื้นที่สุ่มติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับจังหวัด

การรายงานผลการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ

การจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับกระทรวง ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับผู้ช่วยผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการจัดทำ รายงานการตรวจราชการระดับเขตตรวจราชการ รายรอบเสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำเรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักศึกษาธิการภาค สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล และผู้ช่วยผู้ตรวจราชการ รวบรวมข้อมูลจากการรายงานการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับภาค และรายงานระดับเขตตรวจ ราชการเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ระดับกระทรวง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล จัดทำร่างรายงาน การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ รายรอบ เสนอหัวหน้าผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาเพื่อเสนอคณะอนุกรรมการติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบสั่งการ

ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ แจ้งผลการพิจารณาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ แก่ผู้รับการตรวจหรือผู้เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

การจัดทำรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับภาค

สำนักงานศึกษาธิการภาค รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อจัดทำรายงานผลในระดับภาคเสนอต่อคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดทำรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับจังหวัด

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รวบรวม ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในสังกัดและจัดทำรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลฯ ในระดับจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และสำนักงานศึกษาธิการภาค ตามลำดับ

การรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัด

หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำรายงานตามแบบรายงานที่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำหนด เสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บังคับบัญชาหน่วยงานต้นสังกัด

ส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัด จัดทำรายงานตามแบบรายงานที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำหนด เสนอศึกษาธิการจังหวัด และผู้บังคับบัญชาการให้ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับพื้นที่ ในกรณีปัญหาที่ตรวจพบและสามารถแก้ไขได้ในพื้นที่ผู้ทำหน้าที่การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่พบปัญหานั้น อาจเสนอแผน/โครงการ/กิจกรรมให้ผู้รับการตรวจฯ ดำเนินการ โดยระบุรหัสหน่วยงาน ประเด็นที่พบ ลักษณะงาน วิธีดำเนินการ ระยะเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จและงบประมาณ เพื่อการติดตามประเมินผลในลำดับต่อไป

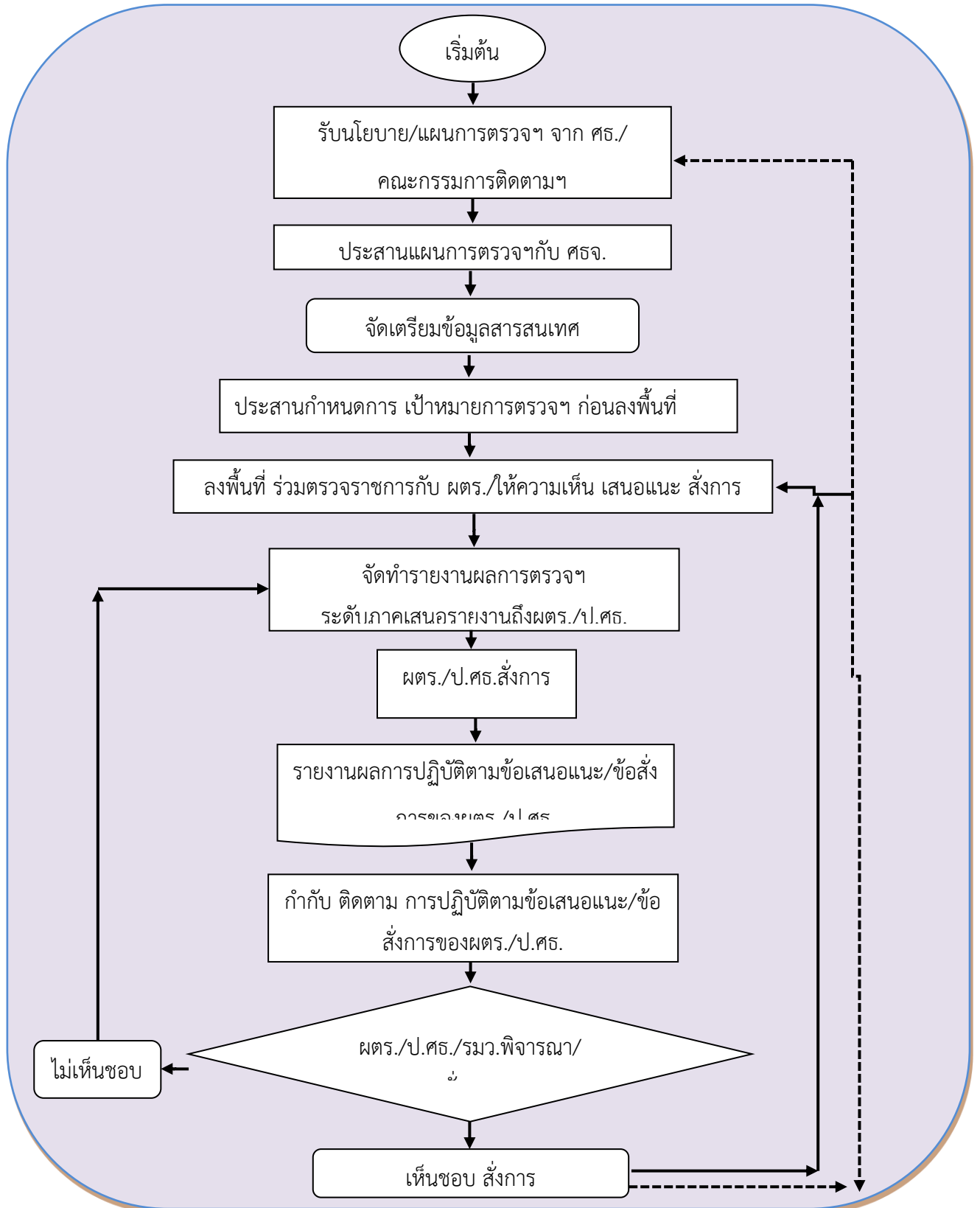
2. ข้อเสนอแนะส่วนกลาง ในกรณีปัญหาที่ตรวจพบและจำเป็นต้องแก้ไขโดยส่วนกลาง ผู้ทำหน้าที่การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่พบปัญหานั้นรับไปประสานแก้ไขปัญหาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติ

3. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย ในกรณีปัญหาที่คณะผู้ตรวจราชการมีความเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขระดับนโยบายจะถูกนำไปพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมเพื่อเสนอให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับนโยบายพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยผ่าน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือกลไกคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อได้ข้อยุติแล้วให้หัวหน้าผู้ตรวจราชการ ผู้ตรวจราชการนำเสนอขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาสั่งการและแจ้งให้ผู้รับการตรวจทราบ ต่อไป

การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการ

ตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามประเด็นนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 15 ประเด็นนโยบายหลัก คณะทำงานได้พิจารณานโยบายการตรวจราชการ กรอบประเด็นนโยบายและตัวชี้วัดการตรวจราชการและจัดทำโปรแกรมการเก็บรวบรวมและการประมวลผลข้อมูลและนำเสนอสารสนเทศให้รายงานผลการตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งระดับจังหวัดระดับภาค ระดับส่วนราชการและระดับกระทรวง มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขอบเขต เป้าหมาย ตัวชี้วัดนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 เพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นตอนการสนับสนุนการตรวจราชการการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
สำนักงานศึกษาธิการภาค

ภาพที่ 2 กระบวนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ

การให้ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับพื้นที่ ในกรณีปัญหาที่ตรวจพบและสามารถแก้ไขได้ในพื้นที่ผู้ทำหน้าที่การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่พบปัญหานั้น อาจเสนอแผน/โครงการ/กิจกรรมให้ผู้รับการตรวจฯ ดำเนินการ โดยระบุรหัสหน่วยงาน ประเด็นที่พบ ลักษณะงาน วิธีดำเนินการ ระยะเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จและงบประมาณ เพื่อการติดตามประเมินผลในลำดับต่อไป
2. ข้อเสนอแนะส่วนกลาง ในกรณีปัญหาที่ตรวจพบและจำเป็นต้องแก้ไขโดยส่วนกลางผู้ทำหน้าที่การตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่พบปัญหานั้นรับไปประสานแก้ไขปัญหาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติ
3. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย ในกรณีปัญหาที่คณะผู้ตรวจราชการมีความเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขระดับนโยบายจะถูกนำไปพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมเพื่อเสนอให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับนโยบายพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยผ่าน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือกลไกคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อได้ข้อยุติแล้วให้หัวหน้าผู้ตรวจราชการ ผู้ตรวจราชการนำเสนอขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาสั่งการและแจ้งให้ผู้รับการตรวจทราบ ต่อไป

การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามประเด็นนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 15 ประเด็นนโยบายหลัก คณะทำงานได้พิจารณานโยบายการตรวจราชการ กรอบประเด็นนโยบายและตัวชี้วัดการตรวจราชการและจัดทำโปรแกรมการเก็บรวบรวมและการประมวลผลข้อมูลและนำเสนอสารสนเทศให้รายงานผลการตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งระดับจังหวัดระดับภาค ระดับส่วนราชการและระดับกระทรวง มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขอบเขต เป้าหมาย ตัวชี้วัดนโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 เพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

แผนปฏิบัติการตรวจราชการประจำปีของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

แผนปฏิบัติการตรวจราชการประจำปี ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการโดยผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักศึกษาธิการภาค 1-18 ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการร่วมกับเครือข่ายการตรวจราชการในเขตตรวจราชการ ตามขั้นตอนดังนี้

- (1) การกำหนดประเด็นนโยบาย งาน โครงการในแผนปฏิบัติการตรวจราชการต้องมีความสอดคล้องกับแผนการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

- (2) กำหนดระยะเวลาในการออกตรวจ 12 เดือน ในรอบปี
- (3) กำหนดระยะเวลาในการรายงานผลการตรวจราชการ
- (4) การกำหนดแผนปฏิบัติการตรวจราชการประจำปี ต้องมีข้อเสนอโยบาย งาน โครงการ ระยะเวลา และงบประมาณที่จะต้องใช้ เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัดของภารกิจ
- (5) จัดทำแผนปฏิบัติการตรวจราชการประจำปี เสนอขอรับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (6) แจกจ่ายแผนปฏิบัติการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ให้เครือข่าย การตรวจราชการทราบ และเป็นข้อมูลในการประสานการตรวจราชการ

คู่มือสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา

กลไกการตรวจราชการ การติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นลักษณะการตรวจติดตามในเรื่องที่เป็นที่สนใจการขับเคลื่อนงานเชิงนโยบายของผู้บริหาร การตรวจติดตาม งานที่ไม่บรรลุเป้าหมาย การตรวจจุด/ประเด็นที่เป็นความเสี่ยง (Key Risk Area : KRA) ที่จะเป็นอุปสรรค หรือที่ จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบายไม่ประสบความสำเร็จเพื่อวินิจฉัยปัญหา ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่อ หน่วยรับตรวจ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อผู้บริหารในส่วนกลาง และการตรวจราชการนิเทศงานตาม สภาพปัญหาของพื้นที่

1. การกำกับติดตาม (Monitoring) กำกับติดตามความก้าวหน้าของงานที่ได้วางแผนไว้แล้ว
2. การประเมินผล (Evaluation) ได้แก่
  - 2.1) ประเมินผลเทียบกับเป้าหมายว่าบรรลุผลหรือไม่ เช่น ประเมินตาม KPI เป็นช่วงเวลา (Ongoing Evaluation)
  - 2.2) การติดตามประเมินผลประเด็นนโยบายสำคัญเพื่อประเมินความก้าวหน้า แนวโน้มการบรรลุ เป้าหมายรวมทั้งการติดตามประเมินผลในประเด็นที่ พบว่า มีปัญหาหรือแนวโน้มที่จะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนด
  - 2.3) การติดตามประเมินผลโดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ Software เพื่อการตรวจ ราชการการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
3. การตรวจสอบ (Audit) อ้างอิงกับกฎ ระเบียบ เช่น การตรวจสอบภายใน ธรรมาภิบาลในการบริหาร งบประมาณ
4. ระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) ทั้งระดับกระทรวง ระดับส่วนราชการ ระดับภาค และระดับจังหวัด ที่มีการพัฒนาให้สามารถสนับสนุนการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ ระบบคลังข้อมูลด้าน นักเรียนนักศึกษาสถานศึกษา บุคลากร ทรัพยากร และงบประมาณ และข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ข้อมูลจากการสำรวจและข้อมูลจากการศึกษาวิจัย เป็นต้น

**กระบวนการสนับสนุนตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ**

1. อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (2) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (3) กำกับ ดูแล ติดตาม และเสนอแนะการบริหารงบประมาณโครงการพิเศษ ในการบริหารจัดการศึกษาของส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
- (4) พิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับรายงานผลการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (5) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาระบบ และการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (6) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- (7) ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ผู้ตรวจราชการกระทรวง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. 2548 ข้อ 7 ให้ผู้ตรวจราชการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับการตรวจปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับประกาศมติของคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งของนายกรัฐมนตรี
- (2) ส่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับการตรวจปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติในเรื่องใดๆ ในระหว่างการตรวจราชการไว้ก่อนหากเห็นว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือประโยชน์ของประชาชนอย่างร้ายแรงและเมื่อได้สั่งการดังกล่าวแล้วให้รายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบหรือพิจารณาโดยด่วน
- (3) สั่งให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐชี้แจงให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อประกอบการพิจารณา
- (4) สอบข้อเท็จจริงสืบสวนสอบสวนหรือสดับตรับฟังเหตุการณ์เมื่อได้รับการร้องเรียนหรือมีเหตุอันสมควรโดยประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานตรวจสอบอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (5) ประเมินผลการปฏิบัติราชการของผู้รับการตรวจและรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ
- (6) เรียกประชุมเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อชี้แจงแนะนำหรือปรึกษาหารือร่วมกัน

นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560ระบุว่าผู้ตรวจราชการมีหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ ตรวจราชการพ.ศ. 2548 และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) สั่งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้รับการตรวจปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ มติของคณะรัฐมนตรี หรือคำสั่งของนายกรัฐมนตรี
- (2) สั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับการตรวจ ปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติงานใดๆ ในระหว่าง การตรวจราชการไว้ก่อน หากเห็นว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือประชาชนอย่างร้ายแรง และเมื่อผู้ตรวจราชการได้สั่งการดังกล่าวแล้วให้รายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบหรือพิจารณาโดยด่วน
- (3) สั่งให้ผู้รับการตรวจชี้แจง ให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อประกอบการพิจารณา
- (4) สอบข้อเท็จจริง สืบสวนข้อเท็จจริง หรือสดับรับฟังเหตุการณ์ เมื่อได้รับการร้องเรียน หรือเมื่อมีเหตุอันควร โดยประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานตรวจสอบอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความ เดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอุปสรรคของผู้รับการตรวจ
- (5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามและประเมินผลระดับนโยบายเพื่อนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อปรับปรุงพัฒนา
- (6) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ได้ตามความ เหมาะสม
- (7) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3. ผู้รับการตรวจราชการ

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษาพ.ศ. 2560 ข้อ 5ผู้รับการตรวจราชการ ประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐในสังกัด หรือในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้ง โรงเรียนเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และข้อ15ให้ผู้รับการตรวจมีหน้าที่ดังนี้

- (1) อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่ผู้ตรวจราชการหรือผู้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- (2) จัดเตรียมบุคคลเอกสารหลักฐานในการปฏิบัติงานให้ครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมที่จะรับการตรวจ
- (3) ชี้แจงหรือตอบคำถามพร้อมทั้งให้ข้อมูลใดๆอันเป็นประโยชน์ต่อการตรวจราชการ
- (4) จัดให้มีสมุดตรวจราชการตามแบบที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด
- (5) ปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติงานใดๆที่ผู้ตรวจราชการได้ตรวจและแนะนำในระหว่าง การตรวจราชการหากไม่สามารถปฏิบัติได้ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบหรือพิจารณาและรายงานให้ผู้ตรวจ ราชการทราบภายในสิบห้าวัน
- (6) รายงานความก้าวหน้าความสำเร็จของผลการดำเนินงานตามข้อสั่งการหรือข้อเสนอแนะของ ผู้ตรวจราชการต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ตรวจราชการ

(7) ดำเนินการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ในการตรวจราชการ

นอกจากนั้น ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาพ.ศ. 2560 ข้อ 23 การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับภาคเป็นการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการภาคนั้นๆตามภารกิจและตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการโดยให้สำนักงานศึกษาธิการภาคดำเนินการดังนี้

(1) กำหนดแนวทางการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

(2) ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์วิจัยนิเทศติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษา

(3) ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาและข้อเสนอเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด

(4) รายงานผลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับภาคไปยังคณะกรรมการ

(5) ติดตามตรวจสอบเฝ้าระวังเหตุการณ์ต่างๆที่มีผลกระทบ และรายงานผลกระทบผลการดำเนินการต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

(6) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาในระดับภาค

(7) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาลัย อิงคะวณิช (2534) ศึกษาการตรวจราชการกลไกในการบริหารงานของรัฐและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการตรวจราชการให้มีประสิทธิภาพสมประโยชน์ต่อทางราชการไว้ว่าต้องแต่งตั้งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เหมาะสมเป็นผู้ตรวจราชการมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ตรวจราชการ ปรับปรุงบุคลากรที่สนับสนุนการตรวจราชการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานปรับปรุงขวัญกำลังใจในการทำงานให้มีโอกาสได้รับผลตอบแทนและความก้าวหน้าทัดเทียมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการบริหาร ผู้บริหารระดับสูงตั้งแต่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวงและอธิบดีต้องเข้าใจเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจราชการ รู้จักนำกระบวนการตรวจราชการไปใช้เป็นกลไกสำคัญในการบริหารนโยบายและแผนให้สัมฤทธิ์ผลและเกิดความมั่นคงของชาติในที่สุด

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2534) ได้เสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจราชการของฝ่ายบริหารโดยได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการตรวจราชการไว้หลายประการ เช่น แนวนโยบายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการตรวจราชการของรัฐบาลยังไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติหรือพัฒนาระบบตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้เท่าที่ควรบทบาทของผู้ตรวจราชการยังเป็นในลักษณะของจารีตประเพณีนิยม ระบบข้อมูลข่าวสารยังได้มาจากส่วน

ราชการด้วยตนเอง ผู้บริหารยังมิได้ให้ความสำคัญกับระบบการตรวจราชการเท่าที่ควร การเชื่อมโยงของผู้ตรวจระดับต่างๆยังไม่ดีพอและองค์กรสนับสนุนงานตรวจยังไม่เข้มแข็งนอกจากนี้ ยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจราชการไว้ ดังนี้

1. การตรวจราชการยังคงมีความจำเป็นเพราะเป็นกลไกที่จะเฝ้าระวังดูแลผลประโยชน์ของประชาชนและติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ รวมทั้งช่วยป้องกันการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนอย่างไรก็ดี ควรจะต้องมีการกำหนดบทบาทของผู้ตรวจราชการให้ชัดเจน

2. ควรกำหนดคุณสมบัติและแต่งตั้งผู้ตรวจราชการที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถและมีใช้บุคคลที่มีปัญหา

3. ให้รัฐบาลส่งเสริมการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย โดยนักวิชาการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานในเขตการตรวจราชการ

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2537) ได้ศึกษาปัญหาและนำเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อสร้างมิติใหม่ในการตรวจราชการแผ่นดินของไทยเพื่อให้ระบบการตรวจราชการเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะของการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะระบบการตรวจราชการในปัจจุบันมิได้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวแต่อย่างใดและได้เสนอแนวทางแก้ไขที่ได้นำเสนอไว้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ปรับปรุงวัฒนธรรมการบริหารของระบบราชการที่เน้นกฎระเบียบเป็นการบริหารเพื่อการบรรลุเป้าหมายเป็นหลักสำคัญ โดยปรับให้การตรวจราชการจะต้องเน้นการตรวจระดับการบรรลุเป้าหมายมากกว่าการปฏิบัติที่มุ่งเน้นระเบียบ

2. เสริมคุณค่าของสถาบันการตรวจราชการโดยการกำหนดให้บุคคลที่จะเข้าสู่การดำรงตำแหน่งสำคัญของระบบราชการต้องผ่านการดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการมาก่อน

3. ผู้ตรวจราชการทุกคนต้องผ่านหลักสูตรอบรมการตรวจราชการอย่างจริงจัง

4. ดำเนินการจัดตั้งหน่วยสนับสนุนการตรวจให้เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ในการรองรับการปฏิบัติงาน

5. ควรกำหนดให้ผู้ตรวจราชการมีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของผู้รับการตรวจเพื่อให้ผู้รับการตรวจเห็นคุณค่าและความสำคัญของการตรวจราชการ

6. ไม่ควรแต่งตั้งบุคคลที่เป็นปัญหาในการปฏิบัติราชการหรือผู้มีสุขภาพไม่ดีมาดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการ

สมาน รังสิโยภุชงค์ (2539) ได้เสนอแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการตรวจราชการให้เป็นไปอย่างครบวงจร โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนการตรวจราชการเป็นการตรวจสอบและติดตามงานในระดับนโยบายและโครงการสำคัญของรัฐบาล การทบทวนความถูกต้องในการดำเนินงานของหน่วยงานและรายงานหรือเสนอแนะให้ผู้บริหารระดับสูงรับทราบหรือพิจารณาสั่งการ

ธวัชชัย เทอดเผ่าไทย (2540) ได้เสนอบทความเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการตรวจราชการของกรมการปกครอง เนื่องจากที่ผ่านมามีการปกครองมีปัญหาอุปสรรคต่างๆเกี่ยวกับการตรวจราชการหลาย

ประการกล่าวคือ ทศนคติที่ไม่ดีของคนภายนอกที่มองผู้ตรวจราชการว่าไม่มีคุณภาพเพราะแต่งตั้งมาจากคนที่มีปัญหาหรือทศนคติของผู้ตรวจราชการเองที่มีทศนคติเชิงลบต่อการดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้ รวมทั้งปัญหาทางด้านการจัดองค์กรสนับสนุนผู้ตรวจราชการในด้านต่างๆมีไม่เพียงพอและการขาดการประสานงานของการตรวจราชการในระดับต่างๆโดยได้เสนอแนวทางในการพัฒนาทิศทางการตรวจราชการ
กรมการปกครองไว้ดังนี้

1. ผู้ตรวจราชการต้องมีคุณสมบัติที่ดี คือ มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้รับการตรวจได้

2. การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ต้องผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการตรวจราชการ เพื่อให้ผู้ตรวจราชการมีมาตรฐานเดียวกันและควรมีความรู้ในวิทยาการสมัยใหม่ที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์

3. การปรับปรุงโครงสร้างการจัดองค์กรของผู้ตรวจราชการให้เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ไม่ใช่เป็นเพียงการจัดตั้งในลักษณะของหน่วยงานภายในดังเช่นปัจจุบัน

4. ให้มีการประสานการตรวจราชการในด้านต่างๆ ได้แก่ การประสานด้านข้อมูลแผนการตรวจการ รายงาน การติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานและการแบ่งเขตการตรวจราชการให้มีแนวทางเดียวกัน

จันทรภานดี จตุรพณิชย (2543) ได้ศึกษาการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี กลไกสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน พบว่า

1. ผู้บริหารระดับสูงเห็นความสำคัญของการตรวจราชการในฐานะที่เป็นกลไกในการบริหารราชการแผ่นดินและผู้ตรวจราชการในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำนโยบายการตรวจราชการไปปฏิบัติแต่ผู้บริหารระดับสูงยังขาดความจริงใจในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศและศักดิ์ศรีของผู้ตรวจราชการโดยผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ จะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจส่งโยกย้ายข้าราชการที่ไม่พึงปรารถนาไปดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการและส่วนใหญ่เป็นเหตุผลจากฝ่ายการเมืองมากที่สุด

2. ระบบการแต่งตั้งและสรรหาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นระบบเปิดรับสมัครข้าราชการที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและเสนอ Proposal ประกอบการพิจารณาและมีการจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ตรวจราชการ เพื่อเตรียมความพร้อมของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งแต่ระบบดังกล่าวยังมีได้เป็นหลักเกณฑ์มาตรฐานที่ถือปฏิบัติทุกครั้งที่มีการแต่งตั้ง เพราะในบางกรณีฝ่ายการเมืองยังเข้ามาเกี่ยวข้องโดยโยกย้ายข้าราชการที่ไม่พึงปรารถนามาดำรงตำแหน่ง

3. ปัญหาที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่ ปัญหาด้านศักยภาพและสมรรถนะของหน่วยงานสนับสนุนการตรวจราชการ ทั้งในเรื่องของบุคลากร ระบบการทำงานและเทคโนโลยีที่ใช้ปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาในเรื่องงบประมาณและเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

4. การประสานการตรวจราชการในทุกระดับ ทั้งระดับสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรมยังไม่มีกรม

ประสานในส่วนของข้อมูลการตรวจราชการในระดับที่น่าพอใจ โดยยังไม่มี การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการประสานงานและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการร่วมกัน

ทศพร ศิริสัมพันธ์และคณะ (2543) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการตรวจราชการและผู้ตรวจราชการ สารสำคัญของงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นในการพัฒนาระบบการตรวจราชการและผู้ตรวจราชการโดยตั้งอยู่บนฐานคิดว่าการตรวจที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิผล ยุกระดับคุณภาพการให้บริการและขีดสมรรถนะของการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถป้องกันความเสี่ยงที่ไม่พึงประสงค์ ลดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ความเสียหายผิดพลาดและการสิ้นเปลืองสูญเสีย อันจะเป็นผลทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมากขึ้นผลการวิจัยพบว่า ระบบตรวจราชการและผู้ตรวจราชการของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องและสามารถรองรับต่อทิศทางและแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐในแนวใหม่และมีความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์การตรวจราชการยังมีลักษณะแบบประเพณีนิยมและเน้นการดำเนินงานในเชิงรับการใช้ประโยชน์ของการตรวจราชการมีค่อนข้างน้อยระบบงานยังมีขอบเขตที่ค่อนข้างจำกัดไม่ได้มีการพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการตรวจราชการให้มีความทันสมัยและขาดการเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ โครงสร้างการจัดกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการยังมีลักษณะแบบแยกส่วน ขาดกลไกกำกับควบคุมประสานและสนับสนุนดำเนินงานที่มีประสิทธิผล ผู้ตรวจราชการและเจ้าหน้าที่สนับสนุนการตรวจราชการในระดับกระทรวงและกรมยังมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานขาดการพัฒนาขีดความสามารถและการสร้างค่านิยมร่วมอย่างมีระบบสำหรับรูปแบบของการพัฒนาระบบการตรวจราชการและผู้ตรวจราชการ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการวางยุทธศาสตร์การตรวจราชการในแนวใหม่ โดยเน้นการทำงานในเชิงรุกและสร้างสรรค์ ให้การสนับสนุนและร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้บริหาร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและลดความเสี่ยงของการดำเนินงาน รวมถึงการเสริมสร้างขีดสมรรถนะและศักยภาพของหน่วยงานผู้รับการตรวจ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อันจะทำให้เกิดการยอมรับและนำเอาผลการตรวจราชการไปปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังต่อไป นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้มีการขยายขอบเขตระบบงานเกี่ยวกับการตรวจราชการให้กว้างขวางและสมบูรณ์แบบมากขึ้น ทำให้สามารถเสนอข้อมูลป้อนกลับอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารได้อย่างเต็มที่และทันต่อเหตุการณ์ในส่วนของการปรับปรุงโครงสร้างองค์การที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการของแต่ละระดับได้เสนอให้มีการออกแบบในลักษณะแบบทวีภพ เพื่อสร้างหลักประกันเกี่ยวกับความอิสระและให้มั่นใจว่าผลการตรวจราชการจะได้รับการนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง อันประกอบด้วยโครงสร้างของส่วนต่างๆ กล่าวคือ องค์การกำกับดูแลการตรวจราชการและหน่วยปฏิบัติการเกี่ยวกับการตรวจราชการโดยอาศัยวิธีการดำเนินงานในแบบเมตริกซ์ เพื่อให้สามารถบูรณาการและเชื่อมโยงระบบงานเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังได้เสนอให้มีการทบทวนบทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่และการปรับเปลี่ยนวิธีการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการ ดูแลรักษาและการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ตรวจราชการ ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการปรับปรุงขีดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่สนับสนุนผู้ตรวจราชการนอกจากนี้ ได้เสนอให้มีการปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายภายในและการเชื่อมต่อภายนอก รวมถึงการออกกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ อันจะเป็น

เงื่อนไขประการสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และการตรวจราชการมีบทบาทความสำคัญมากขึ้นสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 7(2548) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการตรวจราชการของผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจราชการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 10 และ 12 พบว่า 1) มีปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน2) ปัญหาในกระบวนการตรวจราชการ ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจราชการร่วมกับการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายล่าช้าไม่ทั่วถึงไม่มีการนำผลการตรวจราชการไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

สนั่น พาหอม (2548) พบว่า การพัฒนาการตรวจราชการในเขตตรวจราชการที่ 15 และ 16ต้องเป็นการตรวจราชการแนวใหม่เป็นกลไกการบริหารจัดการบูรณาการมีประสิทธิภาพสูงและต้องส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดพันธกิจการพัฒนาที่ต้องดำเนินการ 4พันธกิจได้แก่ การสร้างการยอมรับการตรวจราชการ การพัฒนาการตรวจราชการ การติดตามประเมินผลการตรวจราชการและการบริหารจัดการตรวจราชการ ยุทธศาสตร์การตรวจราชการเชิงรุก ยุทธศาสตร์การสร้างมูลค่าเพิ่มและยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตรวจราชการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ กล่าวคือ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ของการตรวจราชการ การตรวจส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยรับตรวจมีการพัฒนาศักยภาพและการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การตรวจราชการมีเอกภาพและเป็นกลไกการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ในการตรวจราชการจะต้องมีการศึกษาความต้องการจำเป็นการตรวจราชการ การกำหนดนโยบายและแผนการตรวจราชการที่ชัดเจนหน่วยสนับสนุนการตรวจต้องมีศักยภาพสูง มีการตรวจราชการอย่างบูรณาการ ต้องมีการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลการตรวจและนำผลการตรวจราชการไปใช้จริง

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2551) พบว่า การตรวจราชการมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและการบริหารงานตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพราะการตรวจราชการจะทำหน้าที่สะท้อนสภาพปัจจุบันของนโยบายความก้าวหน้าการดำเนินงานตามนโยบาย ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานและสัมฤทธิ์ผล เป็นการชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษาและกำหนดเป้าประสงค์การดำเนินการพัฒนาการตรวจราชการ 7 เป้าประสงค์ ดังนี้ 1) หน่วยรับตรวจและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการตรวจราชการ 2) หน่วยรับตรวจได้รับการตรวจและการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้เกี่ยวข้องรับทราบความก้าวหน้าความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายกระทรวง 4) ปัญหาและข้อขัดข้องในการจัดการศึกษาได้รับการเฝ้าระวังและแก้ไขทันเหตุการณ์5) การจัดการศึกษาได้รับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง6) การตรวจสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้การจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและ7) บุคลากรและเครือข่ายการตรวจราชการมีศักยภาพสูงเรื่องเดช เขจรศาสตร์ (2553) ได้อธิบายหลักการทำงานเครือข่ายร่วมมือไว้ว่า“ทุกฝ่ายมีเกียรติศักดิ์ศรีสิทธิ โอกาสที่เท่าเทียมกัน เป็นการทำงานแบบแนวราบไม่มีการสั่งการจากฝ่ายใด และเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน” เครือข่ายเป็นสิ่งบ่งบอกถึงลักษณะของความร่วมมือกันในการปฏิบัติการหรือดำเนินงานเพื่อให้บรรลุภารกิจ

อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นภารกิจที่สอดคล้อง หรือมีลักษณะงานร่วม สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อกันจึงเป็นพันธะที่เกี่ยวเนื่องบ่งบอกถึงความเข้มข้นในการเป็นเครือข่ายกัน

จรวยพร ธรณินทร์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างเครือข่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกว้างและลึก มีการทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเสนอ มีแรงจูงใจมากกว่าจะเป็นฝ่ายรับนโยบายที่สั่งลงมา” และสอดคล้องกับ สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 1 (2549) พบว่า การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการในอนาคต ควรให้หน่วยงานที่รับการตรวจราชการ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการตรวจราชการ และเครื่องมือการตรวจ ตลอดจนสรุปผลการตรวจราชการ สร้างเครือข่ายการตรวจราชการ และควรตรวจราชการแบบกัลยาณมิตร และหน่วยงานที่รับการตรวจเห็นว่า แนวทางที่จะพัฒนาระบบ การตรวจราชการควรดำเนินการดังนี้ คือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการตรวจราชการ และร่วมจัดทำเครื่องมือตรวจราชการที่มีมาตรฐาน เตรียมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึก มีเครือข่ายการตรวจราชการ และตรวจราชการตามยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง(all stakeholders participation) หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในเครือข่ายที่จะทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำนับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย จึงควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน ในฐานะของหุ้นส่วนเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ

จรวยพร ธรณินทร์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างเครือข่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกว้างและลึก มีการทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเสนอ มีแรงจูงใจมากกว่าจะเป็นฝ่ายรับนโยบายที่สั่งลงมา”

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น นโยบาย ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการแผนการตรวจราชการคู่มือการตรวจราชการ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลในการตรวจราชการหลายประการทั้งปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานและสัมฤทธิ์ผล เป็นการชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษาและกำหนดเป้าประสงค์การดำเนินการพัฒนาการตรวจราชการและยุทธศาสตร์การตรวจราชการยังมีลักษณะการดำเนินงานในเชิงรับการใช้ประโยชน์ของการตรวจราชการมีค่อนข้างน้อยระบบงานยังมีขอบเขตที่ค่อนข้างจำกัดเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และลดความเสี่ยงของการดำเนินงาน รวมถึงการเสริมสร้างขีดสมรรถนะและศักยภาพของหน่วยงานผู้รับการตรวจ ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อันจะทำให้เกิดการยอมรับและนำเอาผลการตรวจราชการไปปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นแบบการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อ (1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 (2) เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 1 คน ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา จำนวน 5 คน และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในหน่วยงานการศึกษา จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทุกสังกัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน รวม 10 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. เป็นประเด็นคำถาม : เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ สอบถามเกี่ยวแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล
  2. เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ สอบถามเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
- การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) นำแบบสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา และความชัดเจนของภาษา ผู้วิจัยแก้ไขคำถามในการสัมภาษณ์ตามที่ได้รับคำแนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการจัดสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง 1 ครั้ง ที่ห้องประชุมสำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ผู้วิจัยจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 1 คน ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา จำนวน 5 คน และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในหน่วยงานการศึกษา จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน วันที่ 24 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมพระราชรัตนมณี สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทุกสังกัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ขอเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17
2. ผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17
3. แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

สรุปผลการสัมมนา

จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ซึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ/ 2) ขั้นตอนการประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ 4) ขั้นตอนการประสานกำหนดการเป้าหมายการตรวจราชการฯ ก่อนลงพื้นที่ 5) ขั้นตอนการลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการกับ ผู้ตรวจราชการ ศธ./

ให้ความเห็น เสนอแนะสั่งการ 6) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการตรวจฯ ระดับภาคเสนอรายงานถึง ผู้ตรวจราชการ ศธ./ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ให้เพิ่มเติมความชัดเจนของแนวทางข้อนี้ด้วยคำว่า วัตถุประสงค์ของนโยบาย เพื่อจะได้ทราบเป้าหมายของการนำไปปฏิบัติ จึงได้แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไขดังนี้

“แนวทางที่ 1.1 สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล ควรจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และค่าเป้าหมายในแต่ละนโยบายการตรวจราชการ ศธ. ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย”

นอกจากนี้ ได้เพิ่มอีก 1 แนวทางในส่วนของนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาคือ

“แนวทางที่ 1.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ตั้งแต่ขั้นคัดเลือกนโยบายที่จะตรวจราชการ” เนื่องจากปัจจุบันนโยบายที่ลงไปสู่หน่วยงานสถานศึกษาค่อนข้างมาก ทำให้สถานศึกษาต้องมาดำเนินการตามนโยบายและจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ดังนั้น ถ้าผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกนโยบายการตรวจราชการ จะทำให้ได้นโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สูงสุด

2) ขั้นตอนการประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2.1 แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ คือจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญของการตรวจราชการ

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือการประสานแผนการตรวจราชการ ให้แจ้งหน่วยงานสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและเพิ่มในส่วนของผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข คือ 2.1 จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญของการตรวจราชการและการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

แนวทางที่ 2.2 แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ คือหนังสือราชการแจ้งเวียนเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการตรวจราชการให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษา

ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นด้วยกับแนวทางนี้ เพื่อให้ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของการตรวจราชการ ทำให้การสนับสนุนการตรวจราชการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทำให้คุณภาพในการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ คือจัดประชุมให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการสนับสนุนการตรวจราชการฯ ให้กับหน่วยรับตรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือควรสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการสนับสนุนการตรวจราชการฯ ให้กับผู้ปฏิบัติงานที่สนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลของหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัดในพื้นที่ ไม่ใช่หน่วยรับตรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการประชุมประสานแผน จะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานที่จะเป็นผู้ประสานงานการสนับสนุนงานตรวจราชการไม่ใช่หน่วยรับตรวจ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข แนวทางที่ 2.2 คือ “จัดประชุมให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการสนับสนุนการตรวจราชการฯ ให้กับผู้ปฏิบัติงานที่สนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลของหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัดในพื้นที่”

3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 3.1 จัดประชุมหน่วยงานสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกสังกัด เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย พร้อมใช้งาน

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือให้ปรับตัดสถานศึกษาแล้วใช้คำว่า “หน่วยงานการศึกษา” และเพิ่มรายละเอียดความชัดเจนข้อมูลสารสนเทศด้วยระบุว่า “ข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ”

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข แนวทางที่ 3.1 คือจัดประชุมหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัด เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย พร้อมใช้งาน

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 3.2 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการตรวจราชการฯ โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือให้ยุบรวมแนวทางที่ 3.3 ควรสร้างระบบเครือข่ายการทำงานให้ครอบคลุมทุกสังกัด เพื่อสร้างระบบเครือข่ายและสามารถนำไปใช้ในหน่วยงานได้ (ให้สามารถถ่ายโอนข้อมูลกันได้) และลดการซ้ำซ้อนการขอข้อมูล

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข แนวทางที่ 3.2 คือ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการตรวจราชการฯ โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 3.4 กระบวนการสร้างเครื่องมือควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องจัดเก็บข้อมูลสนับสนุนการตรวจราชการฯ

ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นด้วยกับแนวทางนี้ เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลสนับสนุนการตรวจราชการฯ มีความเป็นเอกภาพ และลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บ

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 3.5 ควรให้คำนิยามในแต่ละประเด็นข้อคำถาม ในแต่ละนโยบายของการตรวจราชการฯ อย่างชัดเจน

ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นด้วยกับแนวทางนี้ เพื่อให้ผู้ตอบคำถามตอบคำถามในทิศทางเดียวกัน และได้ข้อมูลสนับสนุนการตรวจราชการฯ ที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามความต้องการ

4) ขั้นตอนการประสานกำหนดการ เป้าหมายการตรวจราชการฯ ก่อนลงพื้นที่

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 4.1 ควรจัดทำปฏิทิน แผนงานในการลงพื้นที่ อย่างชัดเจน

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ควรระบุให้ชัดเจนโดยระบุว่า ปฏิทินหรือแผนงานการตรวจราชการ

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข แนวทางที่ 4.1 คือ จัดทำปฏิทินแผนงานการตรวจราชการในการลงพื้นที่อย่างชัดเจน

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 4.2 ควรนำระบบ Social Network มาใช้ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครือข่าย Facebook, Line เป็นต้น เพื่อประสานงานกำหนดการก่อนลงพื้นที่เป็นเบื้องต้น

ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นด้วยกับแนวทางนี้ เนื่องจากจะช่วยให้การประสานงาน แจ้งกำหนดการก่อนการลงพื้นที่ตรวจราชการของผู้ตรวจราชการฯ เพื่อให้หน่วยรับตรวจได้เตรียมการรับตรวจต่อไป

5) ขั้นตอนการลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการกับ ผู้ตรวจราชการ ศธ./ให้ความเห็น เสนอแนะ สั่งการ

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ คือ ควรกำหนดระยะเวลาในการลงพื้นที่อย่างน้อย 1 วัน ต่อ 1 หน่วยรับตรวจ

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ระยะเวลาในการลงพื้นที่ของผู้ตรวจราชการ ไม่สามารถกำกับและแก้ไขได้ แต่สามารถใช้เป็นแนวทางวางแผนการลงพื้นที่ได้ แต่ขอปรับแก้ไขจำนวนหน่วยรับตรวจจาก 1 หน่วยรับตรวจต่อ 1 วัน เป็น 1-2 หน่วยรับตรวจต่อ 1 วัน

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข คือ ควรกำหนดระยะเวลาในการลงพื้นที่อย่างน้อย 1-2 หน่วยรับตรวจต่อ 1 วัน

6) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการตรวจฯ ระดับภาคเสนอรายงานถึง ผู้ตรวจราชการ ศธ.

/ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 6.1 ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจราชการ

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ไม่จำเป็นต้องให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม แต่ สตผ. ควรจัดทำรูปแบบการจัดทำรายงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สร้างรูปแบบการจัดทำรายงานให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน(สามารถเติมคำในช่องได้เลย)

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่ปรับแก้ไข แนวทางที่ 6.1 คือสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล ควรกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจราชการให้ชัดเจน

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอ แนวทางที่ 6.2 จัดทำหนังสือราชการเน้นย้ำความสำคัญในการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ไม่ควรทำหนังสือ เนื่องจากมีแผนการปฏิบัติงานอยู่แล้ว แต่ควรสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทราบตั้งแต่ประชุมประสานแผน ในการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นควรเพิ่มในแนวทางที่ 2.1 โดยตัดแนวทางที่ 6.2 ผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

ผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ 2) ขั้นตอนประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ 4) ขั้นตอนการประสานกำหนดการ เป้าหมายการตรวจราชการฯ ก่อนลงพื้นที่ 5) ขั้นตอนการลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการกับ ผู้ตรวจราชการ ศธ./ให้ความเห็น เสนอแนะ สั่งการ 6) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการตรวจฯ ระดับภาคเสนอรายงานถึง ผู้ตรวจราชการ ศธ./ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทุกสังกัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการใช้แนวทางการพัฒนาสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

สรุปผลการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

การเปิดโอกาสให้มีผู้แทนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนโยบายที่จะตรวจราชการ จะทำให้ได้นโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สูงสุด แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีบ่อย ทำให้นโยบายไม่มีความเสถียรความสำคัญบางนโยบายลดน้อยลง ความต่อเนื่องในผลให้การนำสู่การปฏิบัติไม่มี ประสิทธิภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนด รายละเอียดตัวชี้วัด วัตถุประสงค์และ ค่าเป้าหมายในแต่ละนโยบายของการตรวจราชการมีความชัดเจนขึ้นมาก ส่งผลให้การดำเนินงานสนับสนุนการ ตรวจราชการมีความชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

ดังนั้น ด้านนโยบายยังไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงตามแนวทางที่กำหนดเป็นเพียงประเด็นที่จะนำเสนอ ให้ผู้บริหารได้รับทราบต่อไป

การจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญ ของการตรวจราชการและการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

แนวทางนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษามีความตระหนักเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญ ของการตรวจราชการมากขึ้น เพราะหลังจากที่เข้าร่วมประชุมมาแล้ว มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับทราบแนวทางการดำเนินงานและการสนับสนุนงานตรวจราชการ

การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการตรวจราชการฯ โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้ข้อมูล สารสนเทศมีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลาในการใช้งาน และข้อมูลสามารถนำมาใช้งานได้ง่ายขึ้น

การเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำเรื่องจัดเก็บข้อมูลสนับสนุนการตรวจ ราชการฯ ทำให้ข้อมูลที่ได้ตรงตามสภาพบริบทที่แท้จริง และสามารถนำปัญหาอุปสรรคในแต่ละนโยบายไป วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงตามความต้องการของหน่วยงานสถานศึกษา

การจัดทำปฏิทินแผนงานการการตรวจราชการในการลงพื้นที่ที่มีความชัดเจน แต่สามารถดำเนินงานได้ บางส่วน เนื่องจากการลงพื้นที่ตรวจราชการขึ้นอยู่กับผู้ตรวจราชการ กรณีที่ไม่เป็นไปตามกำหนดการเนื่องจาก เป็นผู้บริหารระดับสูง อาจมีภารกิจเร่งด่วนทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกะทันหันไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้

ระบบ Social Network เช่น Facebook, Line เป็นช่องทางการติดต่อประสานงานของเครือข่ายสนับสนุนการ ตรวจราชการที่ดีและรวดเร็ว ช่วยให้หน่วยรับตรวจมีระยะเวลาในการเตรียมการรับตรวจก่อนลงพื้นที่ของผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ การลงพื้นที่ตรวจราชการของผู้ตรวจราชการมีความเหมาะสม ดีแล้ว ตามช่วงเวลาที่กำหนด

การแจ้งกำหนดการตรวจราชการในการลงพื้นที่อย่างน้อย 7 วันก่อนลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการฯ ช่วยให้ หน่วยรับตรวจมีความพึงพอใจมากขึ้น ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีเพราะมีเวลาในการเตรียมกาสำนักตรวจ ราชการและติดตามประเมินผล กำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจราชการที่ชัดเจนขึ้น ส่งผลให้การจัดทำ รายงานมีความเป็นเอกภาพ จัดทำได้ง่ายและมีทิศทางการสรุปเป็นภาพรวมของประเทศ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 (2) เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการภาค ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในหน่วยงานการศึกษา ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทุกสังกัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 และการสัมภาษณ์ สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร/บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการสัมภาษณ์

จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ซึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ / 2) ขั้นตอนการประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ 4) ขั้นตอนการประสานกำหนดการ เป้าหมายการตรวจราชการฯ ก่อนลงพื้นที่ 5) ขั้นตอนการลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการกับ ผู้ตรวจราชการ ศธ./ให้ความเห็น เสนอแนะ สั่งการ 6) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการตรวจฯ ระดับภาคเสนอรายงานถึง ผู้ตรวจราชการ ศธ./ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ

แนวทางที่ 1.1 “สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล ควรจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และคำเป้าหมายในแต่ละนโยบายการตรวจราชการ ศธ. ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย”

แนวทางที่ 1.2 “ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ตั้งแต่ขั้นคัดเลือกนโยบายที่จะตรวจราชการ” เนื่องจากปัจจุบันนโยบายที่ลงไปสู่หน่วยงานสถานศึกษาค่อนข้างมาก ทำให้สถานศึกษาต้องมาดำเนินการตามนโยบายและจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ดังนั้น ถ้าผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกนโยบายการตรวจราชการ จะทำให้ได้นโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สูงสุด

2) ขั้นตอนการประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

แนวทางที่ 2.1 จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญของการตรวจราชการ และการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

แนวทางที่ 2.2 “จัดประชุมให้ความรู้และสร้างความตระหนักงานเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการสนับสนุนการตรวจราชการฯ ให้กับผู้ปฏิบัติงานที่สนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลของหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัดในพื้นที่”

3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางที่ 3.1 จัดประชุมหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัด เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย พร้อมใช้งาน

แนวทางที่ 3.2 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการตรวจราชการฯ โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครื่องมือควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องจัดเก็บข้อมูลสนับสนุนการตรวจราชการฯ

แนวทางที่ 3.4 ควรให้คำนิยามในแต่ละประเด็นข้อคำถามในแต่ละนโยบายของการตรวจราชการฯ อย่างชัดเจน

4) ขั้นตอนการประสานกำหนดการ เป้าหมายการตรวจราชการฯ ก่อนลงพื้นที่

แนวทางที่ 4.1 คือ จัดทำปฏิทินแผนงานการตรวจราชการในการลงพื้นที่อย่างชัดเจน

แนวทางที่ 4.2 ควรนำระบบ Social Network มาใช้ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครือข่าย Facebook, Line เป็นต้น เพื่อประสานงานกำหนดการก่อนลงพื้นที่เป็นเบื้องต้น

- 5) ขั้นตอนการลงพื้นที่ร่วมตรวจราชการกับ ผู้ตรวจราชการ ศธ./ให้ความเห็น เสนอแนะ สั่งการ
แนวทางที่ 5.1 ควรกำหนดระยะเวลาในการลงพื้นที่อย่างน้อย 1-2 หน่วยรับตรวจต่อ 1 วัน
- 6) ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการตรวจฯ ระดับภาคเสนอรายงานถึง ผู้ตรวจราชการ ศธ./

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางที่ 6.1 สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล ควรกำหนดรูปแบบการจัดทำ
รายงานสรุปผลการตรวจราชการให้ชัดเจน

แนวทางที่ 6.2 จัดทำหนังสือราชการเน้นย้ำความสำคัญในการจัดส่งรายงานผลการตรวจ
ราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ประเด็นที่ได้จากการสัมมนา คือ ไม่ควรทำหนังสือ เนื่องจากมีแผนการปฏิบัติงานอยู่แล้ว
แต่ควรสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทราบตั้งแต่ประชุมประสานแผน ในการจัดส่งรายงานผลการตรวจ
ราชการตามระยะเวลาที่กำหนด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเพื่อการศึกษาแนวทางพัฒนาการสนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล
ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 มีประเด็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผลได้แนวทางการพัฒนาการ
สนับสนุนงานตรวจราชการ และติดตามประเมินผลในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตามประเด็นดังนี้

1) ขั้นตอนการรับนโยบาย/แผนการตรวจฯ จาก ศธ./คณะกรรมการติดตามฯ

แนวทางที่ 1.1 “สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล ควรจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด
วัตถุประสงค์ และค่าเป้าหมายในแต่ละนโยบายการตรวจราชการ ศธ. ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย”
สอดคล้องกับ ธวัชชัย เทอดเผ่าไทย (2540) ได้เสนอบทความเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการตรวจราชการ
ของกรมการปกครอง เกี่ยวกับการประสานงานไว้ว่า ให้มีการประสานการตรวจราชการในด้านต่างๆ ได้แก่การ
ประสานด้านข้อมูล แผนการตรวจ การรายงาน การติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานและการแบ่งเขตการ
ตรวจราชการให้มีแนวทางเดียวกัน

แนวทางที่ 1.2 “ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ตั้งแต่ขั้นคัดเลือก
นโยบายที่จะตรวจราชการ” เนื่องจากปัจจุบันนโยบายที่ลงไปสู่หน่วยงานสถานศึกษาค่อนข้างมาก ทำให้
สถานศึกษาต้องมาดำเนินการตามนโยบายและจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อรายงานผลการดำเนินงานตาม
นโยบาย ดังนั้น ถ้าผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกนโยบายการตรวจราชการ จะ
ทำให้ได้นโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สูงสุด สอดคล้องกับกัจจรวายพ ธรณินทร์ (2550)
ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างเครือข่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกว้างและลึก มีการทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย
ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเสนอ มีแรงจูงใจมากกว่าจะเป็นฝ่ายรับนโยบายที่สั่งลงมา”

2) ขั้นตอนการประสานแผนการตรวจราชการฯ กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

แนวทางที่ 2.1 จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหารหน่วยงานสถานศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญของการตรวจราชการ และการจัดส่งรายงานผลการตรวจราชการฯ เสนอผู้ตรวจราชการฯ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทันตามเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2551) ได้พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการทุกกลุ่ม เห็นว่าการตรวจราชการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและการบริหารงานตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพราะการตรวจราชการจะทำหน้าที่สะท้อนสภาพปัจจุบันของนโยบายความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามนโยบาย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสัมฤทธิ์ผลรวมทั้งชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษาและกำหนดเป้าประสงค์การดำเนินการพัฒนาการตรวจราชการ 7 เป้าประสงค์ ซึ่ง 1 ในเป้าประสงค์คือ หน่วยรับตรวจและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการตรวจราชการ

แนวทางที่ 2.2 “จัดประชุมให้ความรู้และสร้างความตระหนักงานเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการสนับสนุนการตรวจราชการฯ ให้กับผู้ปฏิบัติงานที่สนับสนุนงานตรวจราชการและติดตามประเมินผลของหน่วยงานการศึกษาทุกสังกัดในพื้นที่” สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2551) ได้พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการทุกกลุ่ม เห็นว่าการตรวจราชการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและการบริหารงานตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพราะการตรวจราชการจะทำหน้าที่สะท้อนสภาพปัจจุบันของนโยบายความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามนโยบาย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสัมฤทธิ์ผลรวมทั้งชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณและความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษาและกำหนดเป้าประสงค์การดำเนินการพัฒนาการตรวจราชการ 7 เป้าประสงค์ ดังนี้

1. หน่วยรับตรวจและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการตรวจราชการ
2. หน่วยรับตรวจได้รับการตรวจและการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้เกี่ยวข้องรับทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายกระทรวง
4. ปัญหาและข้อขัดข้องในการจัดการศึกษาได้รับการเฝ้าระวังและแก้ไขทันเหตุการณ์
5. การจัดการศึกษาได้รับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อการให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง

3) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครื่องมือควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องจัดเก็บข้อมูลสนับสนุนการตรวจราชการฯ สอดคล้องกับจรรยาพร ธรณินทร์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างเครือข่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกว้างและลึก มีการทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเสนอ มีแรงจูงใจมากกว่าจะเป็นฝ่ายรับนโยบายที่สั่งลงมา” และสอดคล้องกับ สำนักผู้ตรวจราชการประจำ

เขตตรวจราชการที่ 1 (2549) พบว่า การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการในอนาคต ควรให้หน่วยงานที่รับการตรวจราชการ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการตรวจราชการและเครื่องมือการตรวจ ตลอดจนสรุปผลการตรวจราชการ สร้างเครือข่ายการตรวจราชการ และควรตรวจราชการแบบกัลยาณมิตร และหน่วยงานที่รับการตรวจเห็นว่า แนวทางที่จะพัฒนาระบบ การตรวจราชการควรดำเนินการดังนี้ คือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการตรวจราชการ และร่วมจัดทำเครื่องมือตรวจราชการที่มีมาตรฐาน เตรียมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลเชิงลึก มีเครือข่ายการตรวจราชการ และตรวจราชการตามยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับภารกิจที่เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholders participation) หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในเครือข่ายที่จะทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำนับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย จึงควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน ในฐานะของหุ้นส่วนเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงาน และสถานศึกษาทุกสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ วางแผน และขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจังต่อเนื่อง

1.2 การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีรางวัล เกียรติบัตรให้กับหน่วยงาน และสถานศึกษาที่รับการตรวจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยการถอดบทเรียนศึกษารูปแบบการดำเนินงานการตรวจราชการ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก